

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pěstounská péče

Autor práce: Eliška Nalezená

Vedoucí práce: JUDr. Eva Ambrož Benešová, Ph.D., LL.M.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška NALEZENÁ**
Osobní číslo: **R21B0113P**
Studijní program: **B0421A220009 Právní specializace**
Téma práce: **Pěstounská péče**
Zadávající katedra: **Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení**

Zásady pro vypracování

- Úvod
- Historický exkurz pěstounské péče
- Druhy pěstounské péče
- Práva a povinnosti pěstouna
- Dávky pěstounské péče
- Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

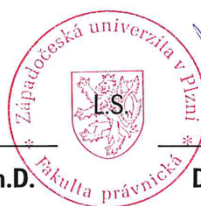
- viz příloha

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Eva Ambrož Benešová, Ph.D., LL.M.**
Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání bakalářské práce: **16. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jakub Morávek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 5. září 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Pěstounská péče“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni, 31. března 2024

Eliška Nalezená

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce JUDr. Evě Ambrož Benešové, Ph.D., LL.M. za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné rady při psaní této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pěstounskou péčí ve světle aktuálně platné a účinné právní úpravy v České republice. V úvodní části se věnuje historickému vývoji pěstounské péče, následně popisuje jednotlivé typy pěstounské péče. Navazující kapitoly jsou zaměřeny na práva a povinnosti pěstouna, dohodu o výkonu pěstounské péče a dávky pěstounské péče. Závěrečná část práce je věnována zániku pěstounské péče.

Klíčová slova

pěstounská péče, pěstoun, dítě, dávky, sociálně-právní ochrana dětí

Anotation

This Bachelor thesis is concerned with foster care in light of currently valid and effective legal regulation in the Czech Republic. The opening part is dedicated to the historical development of foster care after which it describes the individual types of foster care. The subsequent chapters are aimed at the foster's rights and duties, the agreement on the execution of the foster's duties and foster care benefits. The final section of this thesis is dedicated to the termination of foster care.

Keywords

foster care, foster, foster child, benefits, social and legal protection of children

Obsah

Úvod	- 1 -
1 Historický exkurz z pěstounské péče	- 2 -
1.1 Počátky náhradní rodinné péče.....	- 2 -
1.2 Předchůdci pěstounské péče.....	- 2 -
1.3 Období první republiky	- 4 -
1.4 Znovuzavedení pěstounské péče	- 6 -
1.5 Současná právní úprava.....	- 7 -
2 Druhy pěstounské péče.....	- 8 -
2.1 Příbuzenská pěstounská péče	- 8 -
2.2 Společná pěstounská péče	- 9 -
2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	- 9 -
2.4 Předpěstounská péče.....	- 12 -
3 Práva a povinnosti pěstouna.....	- 13 -
3.1 Práva a povinnosti dle občanského zákoníku.....	- 13 -
3.2 Práva a povinnosti dle zákona o SPOD.....	- 15 -
4 Dohoda o výkonu pěstounské péče	- 20 -
5 Dávky pěstounské péče	- 23 -
5.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	- 23 -
5.2 Odměna pěstouna	- 24 -
5.3 Příspěvek při pěstounské péči	- 26 -
5.4 Příspěvek při převzetí dítěte.....	- 27 -
5.5 Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla	- 28 -
5.6 Společná ustanovení o dávkách pěstounské péče.....	- 29 -
5.6.1 Okruh oprávněných osob.....	- 29 -
5.6.2 Vznik nároku na dávku pěstounské péče a na její výplatu... -	29 -
5.6.3 Změna nároku na dávku pěstounské péče	- 30 -
5.6.4 Zánik nároku na dávku pěstounské péče.....	- 30 -
5.6.5 Přechod nároku na dávku pěstounské péče	- 31 -
5.6.6 Způsob výplaty dávek pěstounské péče	- 31 -
5.6.7 Příjemce a zvláštní příjemce dávek pěstounské péče.....	- 31 -
5.6.8 Řízení o dávkách pěstounské péče	- 31 -
5.6.9 Náležitosti žádosti	- 32 -

5.6.10	Vydávání rozhodnutí a opravné prostředky	- 32 -
5.6.11	Povinnost příjemce a žadatele o dávku	- 32 -
5.6.12	Přeplatky.....	- 32 -
5.6.13	Povinnost sdělovat údaje.....	- 33 -
6	Zánik pěstounské péče.....	- 34 -
	Závěr.....	- 35 -
	Resumé	- 36 -
	Seznam použité literatury	- 37 -

Úvod

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na problematiku pěstounské péče. Téma pěstounské péče mě při výběru tématu osobně velmi zaujalo, neboť je mi velmi blízké a veřejnost o něm nemá příliš zevrubné povědomí.

Pěstounská péče představuje nejvyužívanější formu náhradní rodinné péče v České republice a jedná se zároveň o formu péče, která je řízena a hmotně zabezpečována státem. Do pěstounské péče jsou umisťovány děti, o které se z různých důvodů nemohou postarat biologičtí rodiče ani poručník, přičemž ovšem biologickým rodičům zůstává zachována rodičovská odpovědnost i vyživovací povinnost. V případě odstranění překážky, která brání rodičům ve výchově dítěte, mají právo požadovat vrácení dítěte zpět do své osobní péče. Základními principy pěstounské péče jsou zabezpečení rodinného prostředí a podpora fyzického a emocionálního vývoje dítěte.

V první části práce vytvořím stručný přehled historického vývoje náhradní rodinné péče, popisující pěstounství od jeho počátku až po jeho současnou právní úpravu v České republice. Detailněji hodlám popsat především postupné strukturální proměny této formy péče o dítě a stejně tak i vývoj právních norem, které ji regulují. Následně se zaměřím na jednotlivé typy, respektive formy pěstounské péče. V následující části práce přehledně shrnu práva a povinnosti příslušející pěstounům. Tato kapitola bude co do struktury následovat právní úpravu obsaženou v občanského zákoníku a v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí, což mi umožní akcentovat rozdělení úpravy právních aspektů pěstounské péče do různých právních předpisů. Následující kapitole věnuji tématu dohody o výkonu pěstounské péče, kde bude mimo jiné reflektováno, jakým způsobem se práva a povinnosti mohou konkretizovat a přizpůsobit potřebám dítěte. Další část mé práce bude věnována dávkám pěstounské péče, kdy budu zkoumat podmínky a proces přidělování finanční podpory, kterou stát poskytuje pěstounům pro účely řádného výkonu pěstounské péče. V závěrečné kapitole se pak zaměřím na problematiku zániku pěstounské péče, kde popíšu jednotlivé případy, které mohou vyústit v ukončení pěstounské péče.

Ambicí této práce je ve světle výše popsaných dílčích cílů vytvořit ucelený přehled vývoje pěstounské péče a současné právní úpravy pěstounské péče v právním řádu České republiky.

1 Historický exkurz z pěstounské péče

1.1 Počátky náhradní rodinné péče

V mnoha zemích dlouho dominoval princip neomezené rodičovské autority nad životem dítěte, s výjimkou starověkého Egypta, kde bylo trestné zabít dítě, a mezi Židy, kteří se snažili zabránit násilné regulaci počtu dětí tím, že omezili moc otce a vyznamenávaly rodiny zvláštní poctou kdežto bezdětní nebyli bráni vážně a svobodní neměli hlas při soudech¹. Přínos jedince si uvědomovala následně také antická společnost. V Athénách a Spartě vyrůstali sirotci na náklady státu; v Athénách žili sirotci společně, zatímco ve Spartě byl každému jmenován poručník. Nicméně pokud se někdo ujal dítěte, které bylo opuštěné na veřejném místě, měl právo z něj učinit otroka. Významným faktorem v evoluci péče o opuštěné děti byl vzestup vzdělanosti a vlivy křesťanství s ideami milosrdenství

Ve středověku se o opuštěné děti ujímala téměř vždy církev. Zakládaly se ústavy, ve kterých pobývaly opuštěné děti a sirotci. První takový ústav byl založen roku 335 v Cařihradě. V 18. století začala společnost společně s několika významnými mysliteli požadovat vylepšení péče o děti v těchto ústavech, kde se nejen vyskytovala vysoká nemocnost, ale také úmrtnost.

1.2 Předchůdci pěstounské péče

Nelze jednoznačně definovat, jaký institut předcházel pěstounské péči, podle Zdeňka Matějčka jsou nalezince kořeny adopce a institut kojných spatřuje jako předchůdce pěstounské péče². Veronika Smolíková s tímto však nesouhlasí a považuje za předchůdce jak institut kojných, tak nalezince³. Placené kojné se objevovaly již v řeckých městských státech a starověkém Římě, kde si šlechtické rodiny a bohatí měšťané běžně najímali kojné. Nicméně část společnosti s tímto nesouhlasila, vnímala ho jako odporující přirozenosti a obávala se, že společně s mlékem přejímají také vlastnosti kojných. Institut kojných kritizoval také Jan

¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Ochrana chudé a opuštěné mládeže: rozhledy po lidumilství v Evropě*. 2. vyd. V Praze: Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek, 1894 str. 5.

²MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8, str. 25.

³SMOLÍKOVÁ, Veronika, 2014. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-7418-218-1, str. 16.

Ámos Komenský, který v roce 1632 vydal spis *Informatorium školy mateřské*, kde argumentoval, že se přičítá Bohu a přirození, dětem i matkám samým

V roce 787 vznikl první nalezinec v Miláně, nejznámější byl však nalezinec v Římě, který založil ve 13. století papež Inocent III., kde bylo možné dítě u vchodu anonymně odložit do jakéhosi otáčedla⁴. V 18. století začal narůstat počet nalezinců a z kojných se transformovaly v pěstounky, které za úplatu poskytovaly péči o děti z nalezinců do stanoveného věku, obvykle do šestého roku života. Tyto nalezince byly původně zřizovány s cílem zachránit děti před předčasnou smrtí, děti zde ale čelily výzvám v podobě infekčních nemocí a strádání, což vedlo k postupnému zdůrazňování potřeby zlepšení života dětí z nalezinců a jejich řádnou výchovu.

Nyní se podíváme na situaci v Čechách v 19. století. Pokud chtěla být žena pěstounkou, musela absolvovat lékařskou prohlídku a získat osvědčení od farního a obecního úřadu. Farář dané obce měl také povinnost potvrzovat každý měsíc, že je dítě stále naživu. Teprve poté byla za péči o dítě poskytnuta pěstounce finanční odměna, která se však s věkem dítěte snižovala. V prvním roce obdržela pěstounka měsíčně 6 zlatých, ve druhém roce již pouze 4 zlaté, a od třetího do šestého roku pak 3 zlaté. Nízká finanční částka se pak často odrážela v chování pěstounky k dítěti, které muselo vykonávat domácí práce neúměrné věku dítěte. I přes to, že bylo nemálo dětí do ústavu navraceno, často dříve než v 6. roce dítěte, stávalo se také, že se pěstounka rozhodla dítě přijmout za vlastní.

Nalezinec plnil roli útočiště, kde rodily nemanželské děti ženy původem z chudých poměrů. Dítě obvykle strávilo prvních 8 dní s biologickou matkou a poté bylo svěřeno pěstounce. Matka byla informována o pěstounce a zůstala v nalezinci jako kojná po dobu 4 týdnů, přičemž se z této povinnosti mohla vyplatit. Pražský nalezinec disponoval 2 lékaři, kteří kromě soukromé praxe pravidelně navštěvovali rodiny s dětmi v pěstounské péči. Nicméně bylo obvyklé, že krátce před návštěvou pěstounka s dítětem zmizela nebo se připravila tak, aby návštěva proběhla bez námitek.

Děti ze zařízení následně směřovaly do kláštera a odtud byly odesílány do svých domovských obcí, kde si je buďto vybrala rodina nebo byly umístěny do sirotčince.

⁴ BUBLEOVÁ, Věduna, 2000. Historický vývoj péče o opuštěné děti. *Náhradní rodinná péče: česko-slovenský časopis*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 3(1), 46-51. ISSN 1212-3765. str. 46.

Rodiny měly poskytnout dětem vzdělání a naučit je řemeslu. Bylo však běžné, že se děti střídaly v různých rodinách, pomáhaly pastýřům nebo žebrały.⁵

První právní úpravu pěstounské péče resp. schovanství můžeme nalézt v ABGB, konkrétně v ustanovení jeho § 186 kde je stanoveno následující: „*Práva a povinnosti osvojitelů a osvojenců nelze vztahovati na děti, které byly vzaty jen ve schovanství. Toto schovanství je každému volným, chtějí-li však strany sjednati o něm smlouvu, musí tato býti, pokud mají býti schovancova práva ztenčena nebo témuž zvláštní závazky uloženy, soudně potvrzena. Na náhradu schovaneckých výloh nemají pěstounové nároku*“.

V roce 1902 došlo k určitému pokroku v Čechách, kdy Zemský výbor zřídil Sirotčí fond pro děti a mládež, který poskytoval příplatky pěstounům (8 až 12 Korun měsíčně)⁶. O dva roky později, v roce 1904, začaly vznikat dobrovolné a samosprávné Okresní komise pro péči o mládež, jejichž úkolem bylo přerozdělovat příspěvky ze sirotčích fondů a poskytovat pomoc opuštěným a osiřelým dětem. Roku 1908 bylo založeno ve Vídni říšské Ústředí péče o mládež (Centralstelle für Jugendfürsorge) a v Praze vznikla Česká zemská komise pro péči o mládež při Zemské školní radě. Tato komise sdružovala dobrovolníky z různých oborů a koordinovala činnost již zmíněných Okresních komisí.⁷

1.3 Období první republiky

Pěstounská péče navázala na řadu pozitivních změn, které proběhly v posledních letech monarchie. Z okresních komisí vzešla Okresní péče o mládež, která nyní disponovala výkonnou mocí a Česká zemská komise se transformovala na Zemské ústředí péče o mládež. V roce 1931 měl stát pod svou správou 60 dětských domovů a okresy spravovaly 24 okresních sirotčinců. Děti zůstávaly v dětských domovech relativně krátkou dobu a po vyřízení soudních formalit byly vráceny zpět do rodin nebo k pěstounům, adoptivním rodinám, či v nejhorších případech do zařízení pro

⁵ MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitely a pěstouny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8, str. 28.

⁶ BUBLEOVÁ, Věduna, 2000. Historický vývoj péče o opuštěné děti. *Náhradní rodinná péče: česko-slovenský časopis*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 3(1), 46-51. ISSN 1212-3765. str. 46.

⁷ TRNKOVÁ, Lucie, 2018. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-864-3. str. 97.

děti vyžadující zvláštní výchovnou péči. V dětských domovech byla omezena kapacita na maximálně 20 dětí, aby se zachovalo rodinné prostředí.⁸

Pěstounská péče byla rozdělena do čtyř hlavních typů:

1. *Pěstounská péče „nalezenecká“* navazovala na pobyt dítěte v nalezinci nebo sirotčinci. Dítě již nebylo svěřeno pouze ženě-pěstounce ale manželům za finanční příspěvek. Dítě zůstávalo v rodině do určitého věku, do pražského nalezince se vracelo v deseti letech, později až v šestnácti.
2. *Pěstounská péče řízená a kontrolovaná Okresními péčemi o mládež.* Pěstouni byli vybíráni především podle toho, kdo byl ochoten přijmout co nejnižší finanční odměnu, ideálně žádnou. Po vydání zákona č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, vyhledávali sociální pracovníci těchto úřadů pro děti spolehlivé pěstouny, kteří byli schopni zajistit dítěti řádnou péči a výchovu, byli fyzicky i psychicky zdraví, měli stabilní zaměstnání, stálé bydliště a byli bezúhonní.
3. *Pěstounská péče v tzv. koloniích.* V obcích a okresech byly zřizovány rodinné kolonie, do kterých byly děti svěřeny pod dohledem sociálních pracovníků. Kolonie byly snadno kontrolovatelné a umožňovaly poskytování potřebné podpory při výchově. V roce 1937 existovalo celkem 24 rodinných kolonií.
4. *Pěstounská péče na základě soukromé dohody mezi rodiči dítěte a pěstouny.* Tento způsob pěstounské péče mohl probíhat bez předchozího soudní jednání, a to dohodou mezi příbuznými a jako jediný přetrval až do sedmdesátých let.⁹

Po roce 1948 došlo k výrazným změnám, které znamenaly likvidaci systému pěstounské péče a upřednostnění kolektivní výchovy. Nalezince byly přejmenovány na „ústavy péče o dítě“ a Okresní komise péče o mládež byly zrušeny spolu se Zemským ústředím a veškerými dobročinnými organizacemi. V ústavech byly děti rozdělovány podle věku (0-1, 1-3, 3-6, 6-12 a 12-15 let), čímž

⁸ MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8, str. 29.

⁹ str.29-30. tamtéž

byly často přetřhány sourozenecké vazby¹⁰. Pěstounská péče přetrvala pouze ve formě péče příbuzenské a byla obnovena až po 23 letech.

1.4 Znovuzavedení pěstounské péče

Pěstounská péče byla opětovně zavedena do našeho právního systému prostřednictvím zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči. Podle ustanovení § 2 tohoto zákona byla jedním z klíčových předpokladů pro pěstounskou péči její dlouhodobost. Dítě mohlo být svěřeno jednotlivci, manželům nebo jednomu z manželů za podmínky souhlasu druhého. Rozhodnutí o pěstounské péči bylo vždy v pravomoci soudu a ukončovalo se dosažením zletilosti dítěte, jeho úmrtím nebo úmrtím pěstouna. Rozvod manželství rovněž vedl k zániku společné pěstounské péče. Zákon též stanovil požadavky, které musel pěstoun splňovat, jako byla morální integrita, fyzické zdraví a schopnost vést výchovně prospěšný život pro dítě. Právo pěstouna na zastupování dítěte bylo omezeno především na běžné záležitosti. Dítě mělo až do ukončení povinné školní docházky, anebo při splnění podmínek uvedených v § 5 písm. a) až d) až do zletilosti, nárok na příspěvek na pokrytí svých potřeb. Pěstounovi náležela odměna za výkon pěstounské péče, avšak v případě, že byl pěstounem prarodič dítěte, byla odměna přiznána pouze za zvláštních okolností. Zákon rovněž umožňoval umístění dětí do specializovaných zařízení, která byla zřízena k tomuto účelu a která byla spravována národními výbory. Příkladem takového zařízení mohou být SOS dětské vesničky, jež byly zřízeny v roce 1970 a v roce 1973 byly organizačně začleněny pod okresní národní výbory.

Po roce 1989 během procesu demokratizace společnosti došlo k odchýlení od kolektivní institucionální výchovy a zároveň se přistoupilo k většímu zohledňování zájmů a potřeb dítěte v pěstounské péči. Důraz byl kladen na to, aby pěstounská péče trvala pouze tak dlouho, jak bylo potřeba a aby byly děti co nejvíce svěřovány fyzickým osobám, aby se co nejvíce přibližovaly rodinnému prostředí. Udržování kontaktu s biologickou rodinou, včetně rodičů, prarodičů a sourozenců, bylo rovněž považováno za důležité.

¹⁰ BUBLEOVÁ, Věduna, 2000. Historický vývoj péče o opuštěné děti. *Náhradní rodinná péče: česko-slovenský časopis*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 3(1), 46-51. ISSN 1212-3765. str. 50.

1.5 Současná právní úprava

V souvislosti s přijetím nového zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „zákon o SPOD“) došlo ke zrušení zákona o pěstounské péči ke dni 1. 4. 2000. Právní úprava pěstounské péče byla následně rozštěpena do více právních předpisů. Příspěvky a odměny pěstouna byly právně zakotveny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, úprava zprostředkování pěstounské péče v již zmíněném zákoně o SPOD a zbytek právní úpravy najdeme v § 45a až 50 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Významné změny následně přineslo přijetí nového občanského zákoníku pod č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“) a rovněž novela zákona o SPOD.

Základní soukromoprávní úprava vztahu mezi pěstounem a dítětem je obsažena v § 958 až § 970 NOZ. Zákon o SPOD pak upravuje aspekty jako zprostředkování pěstounské péče na dobu určitou, dohody o jejím výkonu, dohled nad pěstounskou rodinou a zajištění finančních prostředků pro pěstounskou péči¹¹.

Co se týče mezinárodních smluv, nejdůležitějším pramenem z nich je pro pěstounskou péči Úmluva o právech dítěte.

¹¹ TRNKOVÁ, Lucie, 2018. Náhradní péče o dítě. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-864-3. str. 93.

2 Druhy pěstounské péče

Pojem pěstounská péče můžeme vymezit takto: „*zvláštní forma státem zprostředkované, řízené a kontrolované náhradní výchovy v rodině nebo prostředí rodinu připomínajícím, zabezpečovaná též z jeho strany hmotnou podporou*“¹². Pěstounská péče má dočasný charakter a pěstoun se nestává rodičem dítěte. Tradičně rozlišujeme několik druhů pěstounské péče – pěstounskou péči příbuzné či blízké osoby, pěstounskou péči zprostředkovanou, pěstounskou péči na přechodnou dobu a předpěstounskou péči.

2.1 Příbuzenská pěstounská péče

Příbuzenská pěstounská péče má přednost před pěstounskou péči zprostředkovanou. Tato pěstounská péče spočívá v tom, že je dítě svěřeno do péče příbuzné nebo blízké osobě. V takovém případě tedy orgán sociálně-právní ochrany není zprostředkovatelem pěstounství, soud však rozhodne o svěřeni dítěte do péče dané osoby pouze za předpokladu, že je to v nejlepším zájmu dítěte.

Příbuzenská péče nabízí řadu výhod, zejména zachování kontinuity rodinného prostředí, což přispívá k bezproblémovému vývoji dítěte a udržení kontaktu s biologickou rodinou. Nicméně v situacích, kdy širší rodina nefunguje řádně nebo není schopna péče o dítě, může být lepší umístit dítě mimo biologickou rodinu a zajistit mu podpůrné prostředí jinde.

Účast dítěte na rozhodovacím procesu ohledně pěstounské péče je klíčová. Orgány sociálně-právní ochrany a soud mají povinnost poskytnout dítěti veškeré potřebné informace, aby si mohlo utvořit vlastní názor a svobodně ho vyjádřit¹³. Tento názor je nutné respektovat s ohledem na věk a vývoj dítěte, aby nedošlo k ohrožení jeho psychického vývoje.

V případě, že příbuzní přijmou dítě do své péče s úmyslem ho adoptovat, jsou povinni neprodleně tuto skutečnost oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností¹⁴. Jestliže osoba, která dítě přijala, nepodá návrh soudu na jeho oficiální

¹² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, 2001. Pěstounská péče a její místo v rámci institutů náhradní výchovy v právním řádu České republiky. Právní obzor : časopis Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied. 84(5), 443-456.. ISSN 0032-6984 str. 446.

¹³ Článek 12 Úmluvy o právech dítěte, §867 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 8 odst. 2 a 3 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

¹⁴ § 10a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

svěření do její péče, je soud povinen podniknout opatření k ochraně dítěte, včetně úpravy jeho poměrů.

U prarodičů se v roce 2023 v pěstounské péči nacházelo 6 129 dětí, u jiných příbuzných 2 039 dětí¹⁵.

2.2 Společná pěstounská péče

Zprostředkovanou pěstounskou péči můžeme dále rozdělit na pěstounskou péči fyzické osoby a společnou pěstounskou péči manželů, zkráceně jen společná pěstounská péče. Společná pěstounská péče je institut, kdy manželé přijímají dítě do péče a společně se podílejí na péči o něj a jeho výchově. Tato forma péče je vázána na manželský svazek mezi pěstouny a není proto možná pro nesezdané páry nebo registrované partnery. Pokud dojde k rozvodu manželství, společná pěstounská péče zaniká.¹⁶ Soud musí proto stanovit, jak budou upravena práva a povinnosti pěstounů po rozvodu. Pokud je v zájmu dítěte, aby setrvalo v péči jednoho z rodičů, soud musí rozhodnout, který z manželů bude nadále výlučným pěstounem a může upravit styk druhého rodiče s dítětem.

Pokud jeden z manželů žádá o svěření dítěte do pěstounské péče, vyžaduje se souhlas druhého manžela, pokud není dán závažný důvod, pro který nemusí být vyžádán (například nesvéprávnost). Tato praxe má za cíl zajistit, aby byli oba manželé aktivními účastníky péče o dítě a vytvářeli pro něj vhodné rodinné prostředí.

Dítě se podílí na fungování domácnosti a pokud má vlastní příjem, účastní se taktéž i na financování potřeb rodiny¹⁷.

2.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu (dále jen „PPPD“) představuje jedno z opatření zavedených v roce 2006 s cílem profesionalizace a redukce počtu dětí v institucionálních zařízeních, zejména v nízkém věku, a to tedy zejména v dětských domovech pro děti do tří let. Do našeho právního systému byl začleněn

¹⁵ *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023* [online]. In: . [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

¹⁶ § 964 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁷ § 968 téhož

novelou zákona o rodině, která byla poté integrována do zákona o SPOD , kde je detailně upravena v jeho ustanovení § 27a.

Institut PPPD umožňuje dočasné umístění dítěte do náhradní rodinné péče školených pěstounů v případech stanovených zákonem, a to na dobu:

- a) po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,
- b) po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo
- c) do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlas rodičů k osvojení není třeba

PPPD může trvat maximálně jeden rok, s jedinou výjimkou, kdy jsou sourozenci dítěte, které bylo již dříve umístěno u pěstouna, následně svěřeni témuž pěstounovi. V takovém případě může i toto dítě zůstat u pěstouna déle než jeden rok spolu se svými sourozenci a lhůta jednoho roku se počítá od data, kdy mu byl svěřen poslední ze sourozenců. Důvody, pro které bývá dítě umístěno do PPPD zahrnují situace, kdy je pravděpodobné, že se dítě vrátí k biologické rodině nebo bude adoptováno. Typicky je využívána pro děti, jejichž rodiče nemohou dočasně poskytovat péči například kvůli nemoci, výkonu trestu apod. Soud je pověřen nejméně jednou za 3 měsíce přezkoumat, zda důvody pro PPPD stále trvají a pokud tyto důvody pominou, rozhodnout o výchově dítěte.¹⁸

Rozhodnutí o svěřeni dítěte do PPPD je kompetencí soudu na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí rozhodnout formou usnesení o nařízení předběžného opatření¹⁹. Soud musí rozhodnout o návrhu na předběžné opatření bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 24 hodin od jeho podání. Předběžné opatření trvá 3 měsíce od okamžiku své vykonatelnosti. Pokud však do té doby bylo zahájeno řízení ve věci samé (například řízení o adopci nebo klasické pěstounské péče), předběžné opatření trvá do doby, než je vydáno rozhodnutí, kterým toto řízení končí.

Dítě může být do PPPD svěřeno pouze osobám zapsaným ve zvláštní evidenci osob, které jsou oprávněny tuto pěstounskou péči vykonávat. Tato evidence je spravována krajským úřadem a obsahuje osoby, které požádaly o zařazení do evidence přechodných pěstounů a splňují podmínky pro poskytování péče o děti.

¹⁸ TRNKOVÁ, Lucie, 2018. Náhradní péče o dítě. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-864-3. str. 103.

¹⁹ § 452 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

V evidenci je dále uvedena charakteristika a počet dětí, kterým může pěstoun poskytnout péče a další povinné údaje uvedené v § 27a odst. 3 zákona o SPOD.

Obvyklý postup zprostředkování PPPD je takový, že obecní úřad, který má působnost pro danou oblast, je informován o dítěti, které potřebuje pěstounskou péči na přechodnou dobu. Poté úřad prohledá evidenci oprávněných osob a kontaktuje aktuálně dostupné rodiny s dotazem, zda jsou ochotny přijmout dítě. Pracovník následně ověřuje situaci v rodině. Pěstouni mají možnost z vážných důvodů dítě odmítnout, bezdůvodné odmítnutí však může mít za následek vypovězení dohody o výkonu pěstounské péče²⁰.

V případě, že nelze najít vhodného pěstouna v příslušném regionu, je zde možnost obrátit se na pěstounskou rodinu z jiného kraje, pokud to však není v rozporu se zájmy dítěte²¹. Pokud není možné zajistit vhodnou péči pro konkrétní dítě, může být zváženo umístění dítěte do institucionální výchovy.

Při výběru osob pro zařazení do evidence přechodných pěstounů je nutné brát v úvahu specifika této formy péče, zejména v kontextu traumat, které mohou děti mít. Je důležité detailně zkoumat rodinnou situaci, stabilitu vztahů apod. Pěstouni musí být psychicky a fyzicky připraveni poskytnout stabilní a klidné prostředí dětem, které přicházejí do PPPD. Také je důležité, aby pěstouni spolupracovali s odborníky a s biologickými či budoucími rodiči dětí, a to flexibilně a kooperativně.

Do pěstounské péče na přechodnou dobu bylo v roce 2023 umístěno 833 dětí, z toho 529 dětí bylo ve věku 0 – 2 let, 187 ve věku 3 – 5 let, 74 ve věku 6 – 9 let a 19 ve věku 10 – 14 let. K 31.12. se nacházelo v PPPD celkem 619 dětí. Dále ve sledovaném roce 79 dětí odešlo zpět k rodičům, 224 do jiné formy náhradní rodinné péče, 82 do osvojení a 21 do ústavního zařízení nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V roce 2023 přibylo 290 pěstounů na přechodnou dobu a k 31. 12. jich bylo celkem 869.²²

²⁰ § 47c odst. 2 písm. c) zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

²¹ Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu [online], 2013. str. 7 [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d

²² *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023* [online]. In: . [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

2.4 Předpěstounská péče

Předpěstounská péče představuje možnost, kterou může soud využít před rozhodnutím o definitivní pěstounské péči a vychází z § 963 občanského zákoníku. Dítě je do této péče svěřeno budoucím pěstounům na dobu stanovenou soudem, obvykle na 3 měsíce. Předpěstounská péče není povinná a je často aplikována v situacích, kdy dítě přechází do nového prostředí, kdy je třeba zjistit, zda se zde dítě dobře adaptovalo. V případě pěstounské péče na přechodnou dobu se předpěstounská péče nevyužívá. Délka této péče je individuální a může být delší zejména v případě sourozeneckých skupin přecházejících ze zařízení ústavní péče.

Během předpěstounské péče dohlíží soud na její průběh a úspěšnost, často prostřednictvím orgánů sociálně-právní ochrany dětí, jejichž pracovníci navštěvují rodinu pravidelně²³. Pokud nedojde k navázání vztahu dítěte s pěstouny, soud předpěstounskou péči ukončí. Osoba, které bylo dítě svěřeno do této péče, má podobná práva a povinnosti jako pěstoun.

V roce 2023 bylo do předpěstounské péče svěřeno 142 dětí, přičemž 68 dětí bylo ve věku 0 – 2 let, 45 ve věku 3 – 5 let, 14 ve věku 6 – 9 let a 14 ve věku 10 – 14 let²⁴.

²³ § 19 odst. 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁴ *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023* [online]. In: . [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

3 Práva a povinnosti pěstouna

Práva a povinnosti pěstouna jsou upraveny jak v občanském zákoníku, tak současně také v zákoně o SPOD. Rozhodla jsem se proto kapitoly rozdělit podle toho, v jakém zákoně úpravu práv a povinností nalezneme.

3.1 Práva a povinnosti dle občanského zákoníku

Základní úpravu práv a povinností najdeme v ustanoveních § 966, § 967 a § 968 občanského zákoníku.

Ustanovení § 966 určuje první a základní povinnost (a zároveň i právo) pěstouna a to péči o dítě, které mu bylo svěřeno do péče. Vzhledem k tomu, že pěstoun biologické rodiče nahrazuje v oblasti osobní péče, důsledkem neplnění takové povinnosti řádně může být odvolání z této funkce.²⁵

Dále pěstoun, při výchově dítěte, plní povinnosti a má práva rodičů, nesmí však překročit hranice práv a povinností, které zůstávají biologickým rodičům. Tyto práva a povinnosti jsou definovány v § 858, který stanovil, že péče o dítě zahrnuje péči o jeho zdraví, tělesný, emocionální, mentální a morální vývoj, ochranu, vývoj a vzdělání, včetně rozhodnutí o jeho bydlišti, jeho zastupování a spravování jeho jmění. Pěstoun tudíž není nositelem rodičovské odpovědnosti.

Pěstoun tedy dohlíží na to, aby jemu svěřené dítě chodilo do školy a na pravidelné kontroly u lékaře, výběr školy a případně souhlas se zákrokem však zůstává v rukou rodičů. Dle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ustanovení § 42 se považuje pěstoun za zákonného zástupce a tudíž má například právo na informace o zdravotním stavu dítěte a právo být nepřetržitě s nezletilým dítětem.

Kromě osobní péče a výchovy, která je povinností a právem pěstouna, má pěstoun také právo rozhodovat o běžných záležitostech dítěte a spravovat jmění dítěte v rozsahu nezbytném pro výkon základních práv a povinností pěstouna. Toto právo na správu jmění dítěte je nezbytné pro řádný výkon pěstounské péče a jedná se zejména o příspěvek na úhradu potřeb dítětem, který náleží dítěti, ale dostává ho osoba pečující o dítě.²⁶

²⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, David ELISCHER, Hana NOVÁ, et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)* [online]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-05]. ISBN 978-80-7676-464-4. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2>

²⁶ tamtéž

Další důležitou povinností pěstouna je informovat rodiče (nebo poručníka) dítěte o důležitých záležitostech dítěte. Hlavním důvodem je fakt, že rodič stále rozhoduje o podstatných záležitostech, které se týkají dítěte a k tomu musí být náležitě informován.

Pokud je to v konkrétním případě zapotřebí, rozhodne soud o dalších právech a povinnostech pěstouna. O takové rozhodnutí může požádat kdokoliv s právním zájmem o dítě, včetně rodičů, poručníků, pěstounů a jejich partnerů.²⁷ Taková změna práv a povinností musí být řádně odůvodněna a bývá v případech, kdy je rodič nespolehlivý nebo nečinný.

Pro osoby, kterým bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče jsou tyto práva a povinnosti obdobná.

Ustanovení § 967 stanovuje, že má pěstoun závazek udržovat, rozvíjet a prohlubovat vazbu dítěte k jeho rodičům. Jeho úloha není nahradit rodiče, ale spíše jednat s dítětem jako entita odlišná od rodiče. Styk dítěte s rodiči je nesmírně důležitý, neboť se předpokládá, že se dítě do své biologické rodiny vrátí. Již na začátku výchovného programu pro pěstouny je zdůrazněno, že jeho jediným úkolem je pečovat o dítě, aniž by se snažil rodiče nahradit, a že dítě obvykle své biologické rodiče má. Toto pravidlo je zásadní zejména u tzv. profesionálních pěstounů.²⁸

Kromě rodičů je povinnost pěstouna udržovat, rozvíjet a prohlubovat vztah dítěte i vůči dalším osobám, jako jsou příbuzní dítěte a osoby blízké dítěti. Tyto osoby lze považovat za rozšířenou rodinu dítěte. Identifikace takových osob může být pro pěstouna obtížná, a proto je primárně na těchto osobách, aby se obrátily na orgán sociálně-právní ochrany dětí a žádaly o sdělení relevantních informací. Také může dojít k situaci, kdy bude muset osoba blízká dítěti žádat o možnost setkání soud.²⁹

V manuálu Nadace Sirius je uvedeno následující: „*V případech, kdy je dítě umístěno do náhradní rodinné péče, se často stává, že ztrácí kontakt se svou původní rodinou a lidmi spojenými se svou minulostí. Zájem rodičů a jejich motivace být s dítětem v kontaktu může po umístění do náhradní rodinné péče postupně slábnout, což může být zapříčiněno různými důvody, například těžkou*

²⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, David ELISCHER, Hana NOVÁ, et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)* [online]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-05]. ISBN 978-80-7676-464-4. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2>

²⁸ tamtéž

²⁹ tamtéž

životní situaci, ve které se zrovna nachází (problémy ve vztazích, těžká finanční či sociální situace, nemoc, problémy s návykovými látkami, apod.). Je však velmi důležité, aby se dítě při kontaktech cítilo bezpečně. Neměli bychom zapomenout na to, že setkání dítěte se svou původní rodinou v něm může vyvolat traumatizující vzpomínky z minulosti. Z toho důvodu je potřeba, aby byly kontakty dobře připravované a především, aby pěstouni byli o jejich důležitosti vnitřně přesvědčeni. Pokud dítě cítí u pěstounů klid a přijetí kontaktů, je pro něj setkání se svou původní rodinou mnohem snazší. Stejně tak je důležité, aby i ostatní účastníci kontaktů byli na ně dobře připravováni. Aby byl kontakt pro dítě skutečně přínosný, je třeba, aby si pěstouni s lidmi, s kterými se dítě setkává, našli vhodný způsob, jak spolu dobře a účinně komunikovat.“³⁰

Druhá věta tohoto ustanovení jasně stanovuje povinnost pěstouna umožnit dítěti setkávat se s jeho rodiči. Toto právo přísluší každému rodiči, pokud nebylo soudním rozhodnutím omezeno.

Soud může rozhodnout o konkrétním způsobu uskutečňování osobního styku mezi rodičem a dítětem (například pouze telefonicky nebo písemně). Bez ohledu na rozsah povoleného styku je pěstoun povinen udělat maximum pro naplnění tohoto práva dítěte.

Důležité je rovněž, že pokud si dítě setkání s rodičem nepřeje, není možné ho přinutit.

Ustanovení § 968 se týká pouze situace, kdy je dítě součástí domácnosti pěstouna. Pomoc, kterou poskytuje dítě v pěstounově domácnosti, je stanovena podle jeho možností a schopností. Rozsah je tedy určen s ohledem na konkrétní dítě. Pokud má dítě svěřené do pěstounovy péče vlastní příjem, je také povinno přispívat na společné náklady rodiny.³¹

3.2 Práva a povinnosti dle zákona o SPOD

Práva a povinnosti jsou dále detailněji upraveny v § 47a zákona o SPOD.

³⁰ BUTULOVÁ, Bronislava. Manuál služby asistovaný kontakt [online]. str. 6 [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Manual-sluzby-Asistovany-kontakt.pdf>

³¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, David ELISCHER, Hana NOVÁ, et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)* [online]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-05]. ISBN 978-80-7676-464-4. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2>

Podle odst. 1 se pro účely části páté považuje za pěstounskou péči osobní péče poskytovaná osobou pečující. Důležitý je tedy vysvětlení, kdo je osoba pečující, které je vymezeno v § 2a písm. c).

Zákon za osobu pečující považuje:

- fyzickou osobu, které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, pěstounské péče na přechodnou dobu nebo předpěstounské péče
- fyzickou osobu, která pečuje o dítě během řízení o svěřeni dítěte do její pěstounské nebo předpěstounské péče nebo o jejím jmenování poručníkem dítěte, v případě, že bylo zahájeno z moci úřední
- fyzickou osobu, která pečuje o dítě a podala návrh na svěřeni dítěte do její pěstounské nebo předpěstounské péče a návrh na jmenování na její jmenování poručníkem dítěte a tato péče o dítě není bezdůvodná
- fyzickou osobu, která je poručníkem dítěte, o něž osobně pečuje
- za osobu pečující můžeme také považovat osobu v evidenci, které bylo svěřeno dítě ³²

Od 1. ledna 2022 zákon o SPOD také rozlišuje mezi pěstounskou péčí zprostředkovanou a nezprostředkovanou. Nezprostředkovaná pěstounská péče je negativně vymezena v § 47a odst. 1 písm. c) jako pěstounská péče, která není zprostředkovaná. Za zprostředkovanou pěstounskou péči považuje pěstounskou péči poskytovanou dítěti osobou pečující po doručení o oznámení o vhodnosti této osoby stát se pěstounem tohoto dítěte, pěstounskou péči na přechodnou dobu a pěstounskou péči poskytovanou sourozenci dítěte svěřeného do pěstounské péče.

Ustanovení § 47a odst. 2 uvádí taxativně práva a povinnosti, které má osoba pečující a osoba v evidenci.

Písm. a) stanovuje právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě, zejména krátkodobou pomoc po dobu, kdy je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou, při ošetřování osoby blízké, při narození dítěte, vyřizování nezbytných osobních záležitostí a při úmrtí osoby blízké. Pečující osoba nebo osoba v evidenci má tedy ze zákona právo na pomoc v případě, že je nezbytná a je poskytována bezplatně, neboť je hrazena ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Tato asistence může být dočasná

³² NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 346.

nebo trvalá (v případě péče o zdravotně postižené dítě), jednorázová nebo opakující se, krátkodobá péče může být pouze několik hodin, ale také několik dní, vždy s ohledem na individuální potřeby dítěte.³³

Písm. b) upravuje právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo svěřené děti v rozsahu alespoň 14 dnů za kalendářní rok, za podmínky, že dítě dosáhlo minimálně věku 2 let. Toto ustanovení respektuje dlouhodobou povahu péče o dítě a poskytuje pěstounovi prostor pro odpočinek. Stanovení podmínky 2 let věku dítěte je důsledkem snahy minimalizovat traumatizující účinky změny prostředí, které jsou pro mladší děti více zatěžující. V dohodě o výkonu pěstounské péče lze domluvit delší rozsah takovéto pomoci, zákon pouze stanovuje minimální rozsah. U starších dětí se nabízí využít tohoto práva například k dětskému táboru nebo různým poznávacím pobytům. Při rozhodování o využití pomoci s celodenní péčí je nezbytné vždy brát v úvahu, co je pro dítě nejvhodnější a vyvarovat se situacím, které by pro něj mohly být traumatizující. Poskytování této pomoci je bezplatné a je hrazeno ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, avšak v případě pobytů je možné požadovat po pěstounovi uhrazení části nákladů.³⁴

Písm. c) zakotvuje právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců. Toto ustanovení není omezeno pouze na osobu pečující nebo osobu v evidenci, ale také na jejich rodinu a jím svěřené dítě, které je často odloučení od biologické rodiny traumatizováno. Opět je zde stanoven pouze minimální rozsah, ale konkrétní pomoc může být stanovena dle potřeby častěji.³⁵

Písm. d) a f) upravují právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti, které navazuje na povinnosti si zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Vzhledem k tomu, že pěstouna často při výkonu pěstounské péče čekají specifické problémy, je nesmírně důležité, aby byl schopný tyto situace zvládat a vytvořit dítěti příznivé prostředí. Zákon tedy nejen nabízí bezplatné zvyšování znalostí a dovedností, ale také stanovuje povinnosti si v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě

³³ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 349.

³⁴ str. 349-350. téhož

³⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana, 2018. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-713-2 str. 467.

jdoucích měsíců zvyšovat znalosti a dovednosti. Konkrétní podoba realizace této povinností bývá stanovena v dohodě o výkonu pěstounské péče, kde je přizpůsobena individuálně.³⁶

Písm. e) a h) stanovují právo na pomoc při plnění povinností podle písmene h) v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud nestanoví jinak, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku. Toto ustanovení navazuje na již zmíněný § 967 občanského zákoníku. Jedná se především o „asistenci“ při osobních kontaktech přímo orgány sociálně právní ochrany³⁷.

Písm. g) ukládá další povinnost pro pečující osoby nebo osoby v evidenci, a to umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí podle § 19 odst. 6. Sledování naplňování dohody provádí subjekt, se kterým byla dohoda uzavřena a který vydal rozhodnutí o výkonu pěstounské péče. Prostřednictvím svých zaměstnanců udržuje kontakt s pěstounem a svěřeným dítětem minimálně jednou za 2 měsíce, v případě potřeby jsou návštěvy častější. Toto ustanovení ovšem obsahuje nesprávný odkaz na § 19 odst. 6, neboť v důsledku přijetí zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, byly z § 19 odstraněny dva paragrafy a původní § 19 odst. 6 nyní nalezneme jako § 19 odst. 4.³⁸

Pěstouni disponují i dalšími právy, která jsou uvedena v § 11 odst. 1 zákona o SPOD, tato práva zahrnují právo na pomoc při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě, právo na poskytnutí nebo zprostředkování poradenství při výchově a vzdělávání a při péči o zdravotně postižené dítě, právo

³⁶ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 349-350.

³⁷ HOVORKA, Daniel, Adam KŘÍSTEK, Miloslav MACELA, Klára TRUBÁČOVÁ a Zuzana ZÁRASOVÁ, 2019. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*[online]. 2. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-11]. ISBN 978-80-7598-481-4. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/26750/1/2#c_400521

³⁸ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 353.

navštěvovat přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných a sociálních problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou, které pořádá obecní úřad.

Krajský úřad je rovněž pověřen zajištěním přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstounem, včetně speciální přípravy pro pěstouny na přechodnou dobu, přípravy dětí žijících v rodině pěstouna a poradenskou činnost související se svěřením dítěte do pěstounské péče³⁹. Dále je krajský úřad povinen alespoň jednou v roce zabezpečit konzultace o výkonu pěstounské péče, kterých se může účastnit i svěřené dítě a další osoby, které žijí v domácnosti pěstouna⁴⁰.

³⁹ § 11 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

⁴⁰ § 11 odst. 4 téhož

4 Dohoda o výkonu pěstounské péče

Dohoda o výkonu pěstounské péče je právní dokument, který má za účel konkretizovat práva a povinnosti pěstounů stanovená v § 47a zákona o SPOD. Jeho hlavním cílem je poskytnout pěstounům potřebnou podporu při řešení běžných problémů spojených s péčí o svěřené děti. Důležité je pečlivě analyzovat individuální potřeby každého dítěte a na základě této analýzy navrhnout a sjednat v rámci dohody poskytované služby, které budou adekvátně reagovat na tyto potřeby. Zejména se jedná o vypořádání se s případným traumatem, navázání vztahu s pěstounem a podporu v rozvoji identity dítěte.⁴¹

Tato dohoda má charakter veřejnoprávní smlouvy, jejíž podrobnosti jsou upraveny v § 47b zákona o SPOD. V případě, že není možno dle ustanovení tohoto zákona vyřešit určitý problém, použijí se ustanovení páté části zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“). Je důležité zdůraznit, že v případě rozdílných úprav mezi správním řádem a zákonem o SPOD má přednost právě zákon o SPOD. Správní řád je tedy vůči zákonu o SPOD v pozici subsidiární.

Účastníky dohody jsou na jedné straně subjekty veřejné správy, jako jsou obecní úřady, krajské úřady nebo pověřené osoby a na druhé straně osoby pečující o dítě anebo osoby vedené v evidenci vhodných pěstounů. Zvláštní postavení mají manželé, kteří uzavírají jednu společnou dohodu bez ohledu na to, zda jsou jim děti svěřeny do jejich společné péče⁴².

Co se týče postupu při uzavírání dohody, primární odpovědnost za vypracování návrhu dohody o výkonu pěstounské péče a její uzavření spočívá na orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, příslušné podle místa trvalého pobytu osoby pečující nebo osoby v evidenci. Dohoda o výkonu pěstounské péče by měla být uzavřena co nejdříve po příchodu dítěte do náhradní rodiny, nejpozději však do 30 dnů ode dne nabytí právní moci příslušného rozhodnutí (například o zařazení do evidence osob nebo o svěřením prvního dítěte do péče)⁴³. V případě že do stanovené lhůty 30 dnů smlouva uzavřena není, je nahrazena správním rozhodnutím. Návrh dohody, který předkládá orgán sociálně-právní ochrany dětí, musí být písemný.

⁴¹ *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče* [online], 2013. str. 1 [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4

⁴² ROGALEWICZOVÁ, Romana, 2018. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-713-2 str. 472.

⁴³ § 47b odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Osoba pečující nebo osoba v evidenci má právo uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s jinými subjekty než s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pouze však za souhlasu příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí podle místa trvalého bydliště osoby pečující nebo osoby v evidenci. Tento souhlas není souhlasem správního orgánu ve smyslu § 164 odst. 3 správního řádu, ale má charakter vyjádření podle části čtvrté správního řádu (§ 154 a násl.) a jeho vydání se řídí ustanoveními o správním řízení pouze v případech vyjmenovaných v § 154 správního řádu. Před uzavřením dohody musí doručit úplný obsah dohody k vyjádření.⁴⁴

Pokud shledá orgán úpravu práv a povinností nedostatečnou, je možné s ní vyjádřit nesouhlas. Nesouhlasné vyjádření lze vydat také v případě, kdy je osoba v pracovním či jiném poměru se subjektem, se kterým plánuje smlouvu uzavřít, je však třeba vždy takové vyjádření řádně odůvodnit.

Přezkumné řízení, v jehož rámci se prověří soulad dohody o výkonu pěstounské péče s právními předpisy, lze zahájit z moci úřední a je upraveno ve správním řádu. Podnět k zahájení přezkumného řízení může dát osoba pečující nebo osoba v evidenci do 30 dnů ode dne, kdy se o důvodech přezkumu dozvěděla. Shledá-li správní orgán rozpor dohody s právními předpisy, dohodu o výkonu pěstounské péče zruší.⁴⁵

Dohoda o výkonu pěstounské péče je vždy uzavřena na dobu neurčitou a zaniká dnem skončení pěstounské péče nebo dnem vyřazení osoby v evidenci z evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Výpověď dohody může dát osoba pečující nebo osoba v evidenci bez udání důvodu, zatímco orgán sociálně-právní ochrany dětí může vypovědět dohodu pouze z určitých důvodů, jako jsou závažné nebo opakované porušování povinností nebo opakované maření sledování naplňování dohody.⁴⁶

Výpověď musí být druhé smluvní straně doručena nejpozději 30 dnů před koncem kalendářního pololetí a výpovědní doba skončí k poslednímu dni tohoto pololetí. Dohoda o výkonu pěstounské péče může zaniknout pouze k poslednímu dni kalendářního pololetí, ve kterém byla vypovězena⁴⁷. Pokud nebude do 30 dnů

⁴⁴ *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče* [online], 2013. str. 12 [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4

⁴⁵ Str. 14 tamtéž

⁴⁶ § 47c odst. 1 až 3 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁴⁷ § 47c odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

uzavřená nová smlouva, musí orgán sociálně-právní ochrany dětí rozhodnutím upravit o práva a povinnosti.

5 Dávky pěstounské péče

Do roku 2012 byly dávky pěstounské péče upraveny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony převedl úpravu dávek pěstounské péče do aktuálního zákona o SPOD.

Dávky pěstounské péče jsou určeny pro osoby pečující, osoby v evidenci a dítěti svěřenému do jejich péče. Jsou vypláceny krajskou pobočkou Úřadu práce nebo Úřadu práce hlavního města Prahy a výše dávek je určena bez ohledu na příjmy dané fyzické osoby.

Dávky pěstounské péče jsou dle § 47e následující:

- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Odměna pěstouna
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek při zakoupení osobního motorového vozidla
- Příspěvek při pěstounské péči

5.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nárok nezletilé nezaopatřené dítě pokud je svěřeno do pěstounské péče podle § 953 občanského zákoníku. Důležité je tedy vymezit termín „nezaopatřené dítě“. Ustanovení § 2a písm. d) zákona o SPOD odkazuje na zákon o státní sociální podpoře, který definuje tento pojem v § 11 jako dítě do ukončení povinné školní docházky, a poté nejdéle do 26. roku věku jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Dále se považuje za nezaopatřené dítě po skončení školní docházky do 18. věku dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Za nezaopatřené dítě však nelze považovat dítě, které je poživatel invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invalidu třetího stupně.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je určen k částečnému pokrytí nákladů péče o dítě, zatímco zbývající část by měla být hrazena výživným od biologických rodičů, kteří mají nadále vyživovací povinnost⁴⁸.

V případě, že je nezletilé nezaopatřené dítě během jednoho kalendářního měsíce bezprostředně po sobě svěřeno péče do různých pečujících osob, vyplácí se příspěvek na úhradu potřeb dítěte osobě, která o dítě pečovalo po delší část měsíce. V případě, že bylo dítě u obou osob stejnou dobu, rozhodne příslušná krajská pobočka Úřadu práce, které z těchto osob příspěvek vyplatí.⁴⁹

Výše příspěvku se odvíjí podle věku dítěte za kalendářní měsíc⁵⁰:

- a) 6290 Kč pro dítě ve věku do 6 let
- b) 7750 Kč pro dítě ve věku od 6 do 12 let
- c) 8870 Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let
- d) 9220 Kč pro dítě ve věku od 18 do 26 let

Příspěvek se dále zvyšuje podle případného stupně závislosti svěřeného dítěte na pěstounovi.

Od 1. ledna 2028 bude pro zletilé nezaopatřené děti zrušen nárok na příspěvek na úhradu potřeb a finanční zajištění bude možné pouze zaopatřovacím příspěvkem⁵¹.

5.2 Odměna pěstouna

Nárok na odměnu pěstouna má osoba pečující, která poskytuje dítěti zprostředkovanou pěstounskou péči a osoba v evidenci. Tento nárok vznikne osobě pečující dnem, kdy je na základě rozsudku svěřeno dítě do péče, který je zároveň dnem vykonatelnosti tohoto rozsudku⁵². V případě, že je dítě svěřeno do péče manželů, nebo dvou poručníků, nárok na odměnu má pouze jeden z nich. Mají však možnost požádat krajskou pobočku Úřadu práce o přiznání odměny oběma, přičemž

⁴⁸ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 377.

⁴⁹ § 47f odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁵⁰ § 47f odst. 3 téhož

⁵¹ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 Str. 379

⁵² § 161 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

následně bude vyplácena každému polovina výše částky odměny⁵³. Nárok na odměnu pěstouna trvá po celou dobu, co poskytuje dítěti zprostředkovanou pěstounskou péči.

Výše odměny je rozlišena podle toho, zda se jedná o osobu pečující, která vykonává zprostředkovanou péči nebo osobu v evidenci, podle počtu svěřených dětí a podle zdravotního stavu dítěte. Odměna je stanovena jako násobek částky minimální mzdy, která je dána nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí a od ledna 2024 je stanovena jako základní sazba minimální mzdy 18 900 Kč.

Pro osobu pečující činí odměna pěstouna za kalendářní měsíc dle § 47j odst. 1:

- a) 1násobek minimální mzdy za měsíc při péči o 1 dítě - 18 900 Kč
- b) 1,2násobek minimální mzdy za měsíc péči o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost) - 22 680 Kč
- c) 1,5násobek minimální mzdy za měsíc při péči o 2 děti - 28 350 Kč
- d) 2násobek minimální mzdy za měsíc při péči o 3 děti nebo o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost) - 37 800 Kč

Zároveň se osobě pečující za každé další dítě svěřené do péče podle odst. 1 písm. b) a d) odměna zvyšuje o 0,5 násobek minimální mzdy za měsíc (9 450 Kč) nebo o 0,7 násobek minimální mzdy za měsíc (13 230 Kč) v případech, že jde o dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost)⁵⁴.

U osoby v evidenci činí odměna pěstouna za kalendářní měsíc dle § 47j odst. 2:

- a) 1,8násobek minimální mzdy za měsíc, jde-li o osobu v evidenci, která není zároveň osobou pečující, anebo je-li zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě – 34 020 Kč
- b) 2násobek minimální mzdy za měsíc, je-li osoba v evidenci zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost) – 37 800 Kč

⁵³ § 47i odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁵⁴ § 47j odst. 3 téhož

- c) 2,2násobek minimální mzdy za měsíc, je-li osoba v evidenci zároveň pečující osobou, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost) - 41 580 Kč

Zároveň se osobě v evidenci za každé další dítě svěřené do péče podle odst. 2 odměna zvyšuje o 0,3 násobek minimální mzdy za měsíc (5 670 Kč) nebo o 0,5 násobek minimální mzdy za měsíc (9 450 Kč) v případě, že jde o dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost)⁵⁵.

§ 47j odst. 5 dále stanovuje, že odměna pěstouna náleží pečující osobě nebo osobě v evidenci i v době pracovní neschopnosti nebo nařízené karanténě, nejdéle však do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém dočasná pracovní neschopnost vznikla nebo byla nařízena karanténa. Během této doby však pečující osobě nebo osobě v evidenci nenáleží dávky nemocenského pojištění⁵⁶. Podle odst. 6 dále odměna nenáleží osobě v evidenci po dobu, po kterou je přerušeno vedení v evidenci osob.

Odměna pěstouna se dle § 47k zákona o SPOD pro účely některých zákonů⁵⁷ považuje za příjem ze závislé činnosti.

5.3 Příspěvek při pěstounské péči

Příspěvek při pěstounské péči byl nově zaveden v souvislosti s rozdělením pěstounské péče na zprostředkovanou a nezprostředkovanou péči. Tato dávka pěstounské péče je určena pro osoby pečující poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči. Nárok na příspěvek při pěstounské péče má též osoba, které nevznikl nárok na zaopatřovací příspěvek podle § 50b nebo osoba, které vznikl nárok na zaopatřovací příspěvek podle § 50b a nebylo o něj požádáno, nárok má i fyzická osoba, která byla do dosažení zletilosti dítěte jeho pěstounem nebo osobně

⁵⁵ § 47j odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

⁵⁶ § 16 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

⁵⁷ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

pečujícím poručníkem poskytujícím nezprostředkovanou pěstounskou péči po dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. V případě, že nezaopatřené dítě nemá po dosažení zletilosti nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte jen proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, vzniká osobě, která byla do jeho dosažení zletilosti jeho pěstounem poskytujícím nezprostředkovanou péči, nárok na příspěvek při pěstounské péči.⁵⁸

Výše tohoto příspěvku za kalendářní měsíc je odvozena dle částky životního minima jednotlivce vynásobena koeficientem 2,3 (11 178 Kč). V případě, že má osoba pečující vůči dítěti vyživovací povinnost, výše příspěvku za kalendářní měsíc je stanovena jako součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,8 (8 748 Kč). Výše příspěvku se dále zvyšuje pokud je svěřené dítě osobou závislou na pomoci fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost) a je dána součinem životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5 (26 730 Kč). V takovém případě vyživovací povinnost nehraje roli⁵⁹.

5.4 Příspěvek při převzetí dítěte

V okamžiku převzetí dítěte do péče má osoba pečující nárok na příspěvek při převzetí dítěte a je vyplácena za každé dítě zvlášť. Jedná se o jednorázovou dávku na zajištění základních potřeb pro dítě a nelze vyplatit na konkrétní dítě více než jednou⁶⁰.

Výše příspěvku je rozdělena podle věku dítěte následovně:

- a) do 6 let 10 800 Kč,
- b) od 6 let do 12 let 12 150 Kč,
- c) od 12 let do 18 let 13 500 Kč.

U pečujících osob, které mají děti v přechodné pěstounské péči, nemohou překročit celkovou částku 40 000 Kč během posledních 12 kalendářních měsíců přede dnem podání žádosti o tento příspěvek⁶¹.

⁵⁸ § 47ja odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁵⁹ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 392.

⁶⁰ Str. 394 téhož

⁶¹ § 47l odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

5.5 Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

Nárok na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla má osoba pečující za předpokladu, že má v péči nejméně 3 děti nebo má nárok na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti, včetně zletilých nezaopatřených dětí, jež zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna a případně, že zakoupila osobní motorové vozidlo nebo zajistila jeho nezbytnou celkovou opravu a toto vozidlo nevyužívá pro výdělečnou činnost.⁶²

Již z názvu vyplývá, že se jedná pouze o příspěvek a výše činí 70 % pořizovací ceny osobního motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravu, avšak maximálně 100 000 Kč. Součet všech příspěvků na zakoupení osobního motorového vozidla za posledních 10 kalendářních let přede dnem podání žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč. Z tohoto ustanovení tedy můžeme vyvodit, že je možné tento příspěvek poskytnout opakovaně. Zákon dále připouští také poskytnutí příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla také před zakoupením motorového vozidla v bezhotovostní formě. Poté je osoba pečující povinna prokázat použití tohoto příspěvku do 6 měsíců od jeho poskytnutí. V opačném případě je povinna příspěvek vrátit.⁶³

Během následujících 5 let po vyplacení příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla je osoba pečující povinna vozidlo využívat v souvislosti s výkonem pěstounské péče. V případě, že ho během těchto 5 let prodá, daruje, použije pro výdělečnou činnost nebo přestane vykonávat pěstounskou péči (výjimkou je případ, kdy by přestala vykonávat pěstounskou péči z důvodu vážných zdravotních důvodů), je povinna vrátit poměrnou část příspěvku, která odpovídá době, kdy nesplňovala stanovené podmínky.⁶⁴

⁶² § 47m odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁶³ § 47m odst. 2 a 3 téhož

⁶⁴ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 397.

5.6 Společná ustanovení o dávkách pěstounské péče

Pro vytvoření obecného přehledu nároků, podmínek a procesu poskytování dávek pěstounské péče jsem se rozhodla zde také zmínit společná ustanovení o dávkách pěstounské péče, které jsou obsaženy v hlavě III zákona o SPOD.

5.6.1 Okruh oprávněných osob

Nárok na dávky pěstounské péče má za předpokladu splnění stanovených podmínek osoba pečující, osoba v evidenci a dále také dítě svěřené do pěstounské péče. Ustanovení § 47o zákona o SPOD dále upřesňuje, že nárok na dávky pěstounské péče má občan České republiky přihlášen zde k trvalému pobytu, cizinec přihlášen k trvalému nebo přechodnému pobytu na území České republiky, nezletilý cizinec v pěstounské péči a jeho rodinný příslušník, který je přihlášen k dlouhodobému pobytu v České republice, cizinec, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu Evropské unie a bylo mu vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky, cizinec, kterému byla udělena na území České republiky mezinárodní ochrana nebo je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany a není ubytován v azylovém zařízení Ministerstva vnitra, cizinec, kterému byla na území České republiky přiznána dočasná ochrana nebo je žadatelem o udělení dočasné ochrany a není ubytován v humanitárním středisku a dále také cizinec nebo rodinný příslušník, kterému vyplývá nárok na sociální výhody z předpisu Evropské unie. Na poslední zmíněné se nevztahuje podmínka bydliště na území České republiky.

Na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nárok také nezletilé nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče cizinci, kterému byla vydána na alespoň 9 měsíců karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu Evropské unie, pokud bylo dítěti vydáno povolení k dlouhodobému pobytu a má na území České republiky bydliště.

Zákon následně dává oprávnění ministerstvu vnitra oprávnění vydat v odůvodněných případech rozhodnutí o prominutí podmínky trvalého pobytu⁶⁵.

5.6.2 Vznik nároku na dávku pěstounské péče a na její výplatu

Nárok na dávku pěstounské péče vzniká dnem, kdy jsou splněny veškeré podmínky stanovené zákonem o SPOD. Pro její výplatu je navíc nutné podání

⁶⁵ § 47o odst.3 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

žádosti o přiznání dávky. V případě, že osoba splňuje stanovené podmínky pouze po určitou část kalendářního měsíce, bude jí náležet uvedená částka v jaké náleží za celý kalendářní měsíc. Pokud jí bude náležet po část měsíce dávka pěstounské péče v nižší výměře a po část téhož měsíce ve vyšší výměře, náleží jí dávka ve vyšší výměře.⁶⁶

Zákon dále stanovuje podmínku pro vznik nároku písemný souhlas s poskytováním osobních údajů orgánům sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se především o stupeň závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby a nezaopatřenost dítěte.

5.6.3 Změna nároku na dávku pěstounské péče

Pokud by byla dávka pěstounské péče neprávem přiznána v nižší částce, než v jaké náleží, nevyplacená, odepřená nebo přiznaná od pozdějšího data než od jakého náleží, má příslušný orgán povinnost dávku přiznat nebo zvýšit ode dne od něhož dávka nebo její zvýšení náleží, nejdéle však 3 roky ode dne, kdy to orgán zjistil nebo kdy o zvýšení nebo přiznání dávky oprávněná osoba požádala.⁶⁷

Neprávem přiznané, vyplácené dávky nebo dávky vyplácené ve vyšší částce, než v jaké náleží se odejmou, sníží nebo se jejich výplata zastaví. Při změně skutečností rozhodných pro nárok na dávku pěstounské péče nebo její období se posoudí nárok na dávku pěstounské péče ke dni, kdy ke změně došlo.⁶⁸

5.6.4 Zánik nároku na dávku pěstounské péče

Nárok na dávku pěstounské péče není nijak spojen s uplynutím času a vzniká a existuje pokud jsou splněny stanovené podmínky⁶⁹.

U příspěvku při převzetí dítěte a příspěvku na zakoupení osobního motorového vozidla ovšem zákon stanovuje prekluzivní lhůtu 1 roku, vzhledem k tomu, že po delší době by zanikl účel těchto dávek. Zároveň se po uplynutí 1 roku promlčí nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek při pěstounské péči a odměna pěstouna. To však neplatí v případech uvedených v § 47q odst. 1 zákona o SPOD.

70

⁶⁶ § 47p zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁶⁷ § 47q odst. 1 téhož

⁶⁸ § 47q odst. 2 až 4 téhož

⁶⁹ § 47r odst. 1 téhož

⁷⁰ § 47r odst. 2 až 4 téhož

5.6.5 Přechod nároku na dávku pěstounské péče

Dávky pěstounské péče není možné postoupit či dát do zástavy, v případě smrti nabývá nároku postupně manžel/ka, děti, rodiče nebo osoba pečující v případě, že v době její smrti společně žili v domácnosti – tato podmínka však nemusí být splněna u dětí, které mají nárok na sirotčí důchod. Dávky nejsou předmětem dědického řízení.⁷¹

5.6.6 Způsob výplaty dávek pěstounské péče

Dávky pěstounské péče jsou vypláceny zpětně, po uplynutí kalendářního měsíce, za který dávka náležela nebo kdy byla dávka přiznána a vyplácí je příslušná krajská pobočka Úřadu práce. Dávky jsou vypláceny v české měně na platební účet nebo poštovním poukazem podle rozhodnutí příjemce.⁷²

5.6.7 Příjemce a zvláštní příjemce dávky pěstounské péče

Příjemce dávky pěstounské péče je vždy osoba oprávněná, v případě nezletilé osoby je příjemcem osoba pečující. Pokud není osoba pečující schopná dávky přijímat, krajská pobočka Úřadu práce stanoví zvláštního příjemce dávky pěstounské péče. Oprávněná osoba s tím však musí souhlasit a jeho zájmy nesmí být v rozporu se zájmy zvláštního příjemce dávky. Od 1. ledna 2022 je možné stanovit zvláštního příjemce i v případě, kdy osoba pečující nevyužívá příspěvek na úhradu potřeb dítěte ve prospěch dítěte⁷³.

5.6.8 Řízení o dávkách pěstounské péče

Úprava řízení o dávkách pěstounské péče je ve vztahu k ustanovením správního řádu úpravou speciální. V řízení o dávkách pěstounské péče je věcně příslušná krajská pobočka Úřadu práce a zahajuje se na základě písemné žádosti na tiskopise předepsaném ministerstvem. U příspěvku na úhradu potřeb dítěte zastupuje nezletilé dítě osoba pečující. Krajská pobočka Úřadu práce provádí srážky a odvody na sociální a zdravotní pojištění u odměny pěstouna.⁷⁴

⁷¹ § 47s zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁷² § 47t téhož

⁷³ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 412.

⁷⁴ § 47v zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

5.6.9 Náležitosti žádosti

Jak jsem již zmínila, zákon o SPOD je ve vztahu ke správnímu řádu speciální úpravou. Proto musí žádost splňovat nejen náležitosti stanovené v tomto zákonu, ale také veškeré náležitosti stanovené správním řádem (jméno a příjmení, datum narození...). V případě příspěvku na úhradu potřeb dítěte je nezbytné prokázat nezaopatřenost dítěte, u všech dávek je poté nutné, aby bylo v žádostech rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče jiné osoby nebo návrh, který byl podán soudu na zahájení soudního řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče, předpěstounské péče nebo o jmenování poručníkem dítěte. Dále je například nezbytné čestné prohlášení, rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence nebo oznámení o vhodnosti v případě nároku na odměnu pěstouna.⁷⁵

5.6.10 Vydávání rozhodnutí a opravné prostředky

V § 47s zákona o SPOD je stanoven taxativní výčet rozhodnutí, kdy je nutné vyhotovit rozhodnutí písemně. Jedná se například o rozhodnutí, kdy dávka nebyla přiznána, byla odejmuta nebo snížena. V ostatních případech se pouze učiní záznam do spisu.

5.6.11 Povinnost příjemce a žadatele o dávku

Příjemce dávky pěstounské péče má povinnost ohlásit změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku příslušné krajské pobočce Úřadu práce do 8 dnů od těchto změn. Příjemce může být vyzván, aby osvědčil rozhodné skutečnosti a v takovém případě je povinen této výzvě do 8 dnů vyhovět. Lhůtu může krajská pobočka Úřadu práce stanovit delší (nikoliv kratší).⁷⁶

5.6.12 Přeplatky

Zde zákon ukládá povinnost vrátit dávku pěstounské péče či její část v případě, že byla neprávem přijata. Za neprávem přijatou dávku se považuje dávka, o které musel příjemce předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce. Nárok na vrácení takovéto dávky zaniká uplynutím 3 let ode dne, kdy byla vyplacena.⁷⁷

⁷⁵ § 47w zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁷⁶ § 47y téhož

⁷⁷ § 47z téhož

5.6.13 Povinnost sdělovat údaje

Povinnost sdělovat údaje rozhodné pro nárok na dávku péstounské péče se vztahuje na státní orgány a další právnické a fyzické osoby, s výjimkou příjemců této dávky a oprávněných osob. Tato povinnost vzniká na základě výzvy krajské pobočky Úřadu práce nebo na žádost žadatele o dávku péstounské péče. Jestliže mohou sdělit vyžadované údaje pouze za podmínky, že byly zbaveny mlčenlivosti, zakládá zákon vyvratitelnou domněnku o zbavení mlčenlivosti.⁷⁸

⁷⁸ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0 str. 422.

6 Zánik pěstounské péče

Zánik pěstounské péče může být způsoben soudním rozhodnutím nebo úmrtím pěstouna nebo svěřeného dítěte. Pokud však nenastane ani jedna z těchto okolností, dochází k ukončení pěstounské péče nabytím plné svéprávnosti nebo dosažením zletilosti svěřeného dítěte.⁷⁹ V případě, že dítě po dosažení 18 let stále studuje, může pěstounská péče trvat až do 26ti let.

Předchozí právní úprava, obsažená v § 45a odst. 4 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině stanovila, že soud pěstounskou péči zruší vždy, jestliže o to požádá pěstoun. Vychází to z předpokladu, že pokud o pěstounskou péči pěstoun nemá zájem, není pro dítě v nejlepším zájmu být v jeho péči.⁸⁰ Tato zásada stále platí a je nově obsažena v ustanovení § 936 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Novelizací zákona o SPOD bylo doplněno ustanovení § 14 odst. 1, které umožňuje obecnímu úřadu s rozšířenou působností podat návrh na zrušení pěstounské péče, pokud jsou splněny zákonné podmínky. O zrušení pěstounské péče rozhoduje vždy soud, a to pouze ze závažných důvodů. Výjimkou je již zmíněná situace, kdy o to požádá sám pěstoun⁸¹. Důvody pro zrušení pěstounské péče jsou především neshody mezi dítětem a pěstounem, podstatná změna poměrů na straně jak pěstouna, tak i dítěte nebo rodiče. Soud dále zruší pěstounskou péči pokud byla odstraněna překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě⁸².

V případě společné pěstounské péče zaniká tato péče rozvodem manželství, přičemž musí být před rozvodem stanoveno, který z manželů bude nadále pokračovat jako pěstoun dítěte. V případě úmrtí jednoho z manželství je dítě svěřené do péče pozůstalého manžela.⁸³

⁷⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, David ELISCHER, Hana NOVÁ, et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)* [online]. Wolters Kluwer [cit. 2024-03-21]. ISBN 978-80-7676-464-4. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2>

⁸⁰ KRALÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ a kol., 2020. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář. 2. vyd.* C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-795-8 str. 1159.

⁸¹ § 969 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸² § 959 téhož

⁸³ § 964 téhož

Závěr

Bakalářská práce se věnovala tématu pěstounské péče. Hlavním cílem bylo vytvoření uceleného obrazu o fungování pěstounské péče, a to se zaměřením na její právní úpravu. V úvodní části jsem nastínila historický vývoj pěstounské péče a vývoj právní úpravy pěstounské péče a v následující části práce jsem popsala jednotlivé typy pěstounské péče. Má zjištění lze ve vší úspornosti shrnout následovně: pěstounskou péči od roku 2022 dělíme na zprostředkovanou a nezprostředkovanou, přičemž většina dětí je umístěna v nezprostředkované pěstounské péči, kterou vykonávají příbuzní nebo jiné osoby blízké dítěti. Pokud je dítě svěřeno do péče cizí osobě, pak mluvíme o pěstounské péči zprostředkované, kterou zajišťuje orgán sociálně-právní ochrany dětí. Práva a povinnosti stran zúčastněných pěstounského vztahu jsou upravena v občanském zákoníku a v zákoně o SPOD. Základním právem a především povinností pěstouna je pochopitelně pečovat o dítě. Zároveň je pěstoun oprávněn rozhodovat o běžných záležitostech dítěte, přičemž však nesmí zasahovat do práv a povinností, která mají i nadále rodiče dítěte. Pěstoun dále musí biologické rodiče informovat a všech podstatných záležitostech dítěte a rovněž udržovat a rozvíjet vztahy dítěte s rodiči a jinými blízkými osobami. Po popsání obsahu institutu pěstounství se v práci následně zaměřuji na dohodu o výkonu pěstounské péče, tedy veřejnoprávní smlouvu, kterou uzavírá pěstoun se subjektem veřejné správy a kterou smluvní strany blíže upravují práva a povinnosti pěstouna. Ve své další části se práce zabývá dávkami pěstounské péče, mezi které počítáme příspěvky na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek při zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při pěstounské péči. Finální část práce je věnována zániku pěstounské péče.

Právní rámec pěstounské péče prochází v posledních letech velkými změnami, když roku 2022 vstoupila v účinnost novela zákona o SPOD, která mimo jiné rozdělila pěstounskou péči na zprostředkovanou a nezprostředkovanou, upravila dávky pěstounské péče, navýšila státní příspěvek na výkon pěstounské péče a zavedla jednotnou úpravu zaopatření mladých lidí, kteří po dosažení zletilosti odcházejí z pěstounské péče. V době finalizace této práce je pak připravována další novela tohoto zákona, která si klade za cíl usnadnit žadatelům o ustanovení pěstounem proces zařazení do evidenčního systému.

Resumé

The bachelor thesis was dedicated to the topic of foster care. The primary objective was the creation of a unified depiction of the functioning of foster care, with the focus on its legal regulation. In the introductory section, I outlined the historical development of foster care and the development of the legal regulation and in the subsequent section I described the individual types of foster care. My findings can be briefly summarized as follows: since 2022 foster care is divided into mediated and unmediated, while most children are placed into unmediated foster care, which is performed by relatives or other close persons of the child. If the child is entrusted into a stranger's care, it is referred to as mediated foster care, which is mediated by the authority of child protection. The rights and duties of the parties involved in foster care are regulated by the civil code and the social and legal protection of children act. The basic right as well as primarily a duty of the foster is understandably to care for the child. The foster is also permitted to decide on the child's everyday matters, while they cannot encroach on the rights and duties that the child's parents still hold. The foster must also inform the biological parents on all of the important matters concerning the child and maintain and develop the relations of the child and its parents and other close persons. After describing what constitutes foster care, I focus on the the agreement on the execution of the foster's duties, which is a public law contract concluded between the foster and an administrative body, by which the contracting parties specify the foster's rights and duties. The following section of the thesis deals with foster care benefits, which include a contribution for the foster child's needs, the foster's reward, a contribution granted during the entrusting of the child, a contribution for the purchase of a motor vehicle and a contribution granted during the execution of foster care. The final section is dedicated to the termination of foster care.

The legal framework of foster care is undergoing major changes in the recent years, for example in 2022 the amendment of the the social and legal protection of children act entered into force, which amongst other things split foster care into mediated and unmediated, altered foster care benefit, raised the state contribution on the execution of foster care and introduced a unified regulation of young people's provision, who after maturing leave foster care. At the moment of this thesis's finalisation another amendment of this act is being prepared, which aims to make it easier for foster care applicants to be included into the applicant list.

Seznam použité literatury

- BUBLEOVÁ, Věduna, 2000. Historický vývoj péče o opuštěné děti. *Náhradní rodinná péče: česko-slovenský časopis*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 3(1), 46-51. ISSN 1212-3765.
- BUBLEOVÁ, Věduna, Jana FRANTÍKOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ, 2011. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o.s. ISBN 978-80-87455-03-6.
- ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Ochrana chudé a opuštěné mládeže: rozhledy po lidumilství v Evropě*. 2. vyd. V Praze: Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek, 1894.
- DUNOVSKÝ, Jiří, 1993. Pěstounská péče: současnost a perspektivy. *Sociální politika*. 19(12), 8-9. ISSN 0049-0962.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ a kol., 2020. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 2. vyd. C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-795-8.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, 2001. Pěstounská péče a její místo v rámci institutů náhradní výchovy v právním řádu České republiky. *Právní obzor : časopis Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied*. 84(5). ISSN 0032-6984.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8
- NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem: podrobný komentář k novele provedené zákonem č. 363/2021 Sb. od 1.1.2022 : včetně změn účinných od 1.1.2025 a 1.1.2028*. 3. aktualizované vydání. Právo (ANAG). Olomouc: ANAG, [2022]. ISBN 978-80-7554-366-0.
- NOŽÍROVÁ, Jana, 2012. *Náhradní rodinná péče*. Linde Praha. ISBN 978-80-8613191-7.
- ROGALEWICZOVÁ, Romana, 2018. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-713-2.
- SMOLÍKOVÁ, Veronika, 2014. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-7418-218-1

- TRNKOVÁ, Lucie, 2018. Náhradní péče o dítě. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-864-3.

Zdroje dostupné v internetové podobě:

- BUTULOVÁ, Bronislava. Manuál služby asistovaný kontakt [online]. str. 6. Dostupné z: <https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Manual-sluzby-Asistovany-kontakt.pdf>
- HOVORKA, Daniel, Adam KŘÍSTEK, Miloslav MACELA, Klára TRUBÁČOVÁ a Zuzana ZÁRASOVÁ, 2019. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*[online]. 2. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-481-4. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/26750/1/2#c_400521
- *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče* [online], 2013. str. 12. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4
- Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu [online], 2013. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d
- *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023* [online]. In: . Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>
- ZUKLÍNOVÁ, Michaela, David ELISCHER, Hana NOVÁ, et al. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)* [online]. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-464-4. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2>

Právní předpisy:

- Úmluva o právech dítěte (přijata 20. 11. 1989 v New Yorku, ratifikována Federálním shromážděním a prezidentem ČSFR dne 7. 1. 1991, viz sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních